

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučování Zeměpisu s cíli v oblastech EV a čtenářství

Název učební jednotky (téma)	Varování z Velikonočního ostrova
Stručná anotace učební jednotky	<p>Žáci na konkrétních případech zpochybní zažitou představu, že lidstvo si v případě nouze a problémů poradí díky svému intelektu.</p> <p>Podklady získají žáci studiem dvou druhů textů a využijí při tom metody RWCT – kmeny a kořeny, literární kroužky, pětilístek, dokončování vět.</p> <p>Jednotka je založena na modelu E – U – R.</p>
Nutné předpoklady (Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	<p>V učební jednotce jsou využity některé metody rozvíjející čtenářské dovednosti i schopnosti týmové spolupráce (metoda Kmeny a kořeny, literární kroužky, pětilístek a dokončování vět). Je vhodné, aby měli žáci tyto metody již zvládnuté z dřívějších lekcí. V opačném případě je nutné na počátku modelovat použití těchto metod učitelem – a to stojí čas.</p> <p>Důležité je, aby měli také základní představy o pojmech globalizace, udržitelný rozvoj, exponenciální růst.</p>
Časový rozsah učební jednotky	90 minut
Věk žáků (ročník)	9. ročník

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
						Ano	Ano
Vyučovací obor(y)	Zeměpis (Globální výchova) <i>Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (RVP):</i> <ul style="list-style-type: none"> • Žák uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí. 						
Dlouhodobé cíle (Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)	<ul style="list-style-type: none"> • Žák vyhledá informace vhodné k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení problémů. • Žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí. • Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu. • Žák naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje. • Žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají. • Žák chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví. 						

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit</p>	<p>EV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák na konkrétních příkladech vysvětlí vzájemnou provázanost organismů a prostředí a zhodnotí důsledky jejího narušení. • Žák popíše příčiny a možné důsledky vybraného problému z hlediska environmentálního, ekonomického a sociálního. <p>Čtenářství</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák čte aktivně, přemýšlí při tom, kombinuje různé postupy vedoucí k co nejlepšímu porozumění. • Žák čte s jasným cílem a neustále sleduje a posuzuje, zda text daným cílům vyhovuje. • Žák v textech hledá ta místa, která s největší pravděpodobností naplní účel, s nímž se do četby pouštětí. • Žák si buduje význam textu, ten neustále podrobuje kontrole a upřesňuje ho, klade si otázky v průběhu četby.
<p>Cíle učební jednotky</p>	<p>EV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák popíše vztah mezi zánikem (či kolapsem) lidské civilizace a nedodržením ekologických principů. • Žák porovnává získané konkrétní informace o problémech zaniklých říší s problémy současného světa – nachází společné znaky a hledá vhodná východiska. <p>Čtenářství</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák zpracovává předložený text zvoleným způsobem (dle své role v literárním kroužku) a následně o textu a svých výstupech diskutuje v týmu. • Žák vyhledá v předložených textech klíčové informace, které následně využije při učení ostatních.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Hodnocení</p> <p>(Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci vytvoří smysluplný Pětílístek a na závěr zformulují konce vět, ve kterých bude reflektovat nově získané znalosti i své postoje. • Práce žáků se dá dále hodnotit hlavně podle jejich schopnosti (a ochoty) plnit svoji roli při Literárních kroužcích (učitel týmy při práci obchází a sleduje aktivitu vybraných žáků).
<p>Popis učební jednotky</p>	<p>1. Evokace</p> <p>Žáci pracují metodou Kmeny a kořeny a jsou při tom rozděleni do 3 skupin. Každá skupina je tvořena kmenem (1 žák) a kořeny (ostatní žáci). Cílem kořenů získat od ostatních skupin co nejvíce odpovědí na přidělenou otázku a přenést tyto odpovědi ke kmeni, který je zapíše. Týmy mohou na konci získané odpovědi doplnit svými vlastními nápady a myšlenkami. Následuje veřejná prezentace.</p> <p>Otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Co všechno víte o Velikonočním ostrově? ➤ Co potřebuje lidská společnost k tomu, aby mohla existovat a jak s tím může zacházet? ➤ Co se může stát, když nemá lidská společnost dostatek toho, co potřebuje ke své existenci a prosperitě? <p>2. Uvědomění si významu informací 1</p> <p>Žáci pracují opět ve třech týmech, v případě většího počtu žáků je možno vytvořit týmů více – doporučený maximální počet členů v týmu je 6. Práce bude probíhat metodou Literárních kroužků.</p> <p>Všechny týmy obdrží pro každého svého člena text Velikonoční ostrov (Příloha A) a každý žák si po dohodě v týmu vybere nějakou z níže nabízených rolí. Zároveň se ještě tým dohodne, který žák bude kromě své vlastní role ještě navíc řídit diskusi týmu jako vedoucí diskuse. Je též možné, že vedoucí diskuse bude samostatná role.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Tazatel</i> – formuluje otázky k textu pro ostatní – otázky do textu i za text – záleží na schopnostech žáků ➤ <i>Výtvarník</i> – vytvoří vysvětlující obrázky formou komiksu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- *Jazykový odborník* – vyhledává složitá slova a poskytuje jejich výklad
- *Hledač citátů* – vybírá klíčové a zajímavé úryvky, se kterými seznámí ostatní
- *Novinář* – napíše stručný článek do novin
- *Spojovatel* – hledá spojitost mezi textem a vnějším světem
- *Vedoucí diskuse* – řídí, uděluje slovo, usměrňuje tým, hlídá čas a to, aby nedošlo k úniku od tématu

Tým má za úkol studovat text a zpracovávat požadované typy výstupů, zároveň ale je nutné, aby žáci o svých rolích a výstupech diskutovali s ostatními členy týmu (tuto diskusi podněcuje a usměrňuje právě vedoucí diskuse). Každý žák by měl dostat prostor vyslovit svoje vlastní otázky, svůj názor, své vysvětlení, a to vše mít podepřeno svým vlastním pochopením textu. Po skončení zadaného času probíhá v rámci týmu sdílení jednotlivých výstupů a diskuse nad ním.

V případě dostatku času může dát učitel prostor pro veřejné sdílení pocitů a vybraných výstupů.

3. Reflexe 1

Učitel napíše na tabuli (nebo na veliký list papíru) provokativní větu: „Osud Velikonočního ostrova je výjimečný a výjimka potvrzuje pravidlo – lidé si v případě problémů dovedou poradit tak, aby problém vyřešili. Žádná větší krize tedy nehrozí.“

Žáci budou pracovat metodou Mluvicí křída. Je zakázáno mluvit, své názory k danému tvrzení zapisují žáci křídou na tabuli (fixem na papír). Každý se může písemně vyjadřovat i ke komentářům ostatních.

Učitel rozdává žákům texty o zániku civilizací (Příloha B). Žáci mohou pracovat samostatně nebo ve 2–3členných týmech. Každý žák (každý tým) obdrží buď informaci o názvu a místě výskytu vybrané historické říše nebo informace o důvodech jejího zániku, své podklady si prostuduje.

Následně vybere důležité informace a napíše je na lepítko, které umístí na mapu světa do míst, kde daná říše přibližně existovala (jako první umísťují lepítka žáci, kteří mají informace o názvu a lokalizaci říše).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>4. Reflexe 2</p> <p>Práce bude probíhat formou dokončování vět. Každý žák obdrží formulář (Příloha C), který obsahuje soubor načatých vět:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Obyvatelům Velikonočního ostrova bych doporučil ... b) Příběh Velikonočního ostrova je podobný (mi připomíná) ... c) Aby se nám nestalo něco podobného, měli bychom ... d) Když čtu příběh Velikonočního ostrova, napadají mě tyto další otázky: (tím se otevírá prostor pro další možné diskuse a návazné programy).
<p>Seznam příloh</p>	<p>Příloha A – Text</p> <p>Příloha B – Konec civilizací</p> <p>Příloha C – Dokonči větu</p> <p>http://www.ucebnice-dejepisu.ic.cz/img/c/big/Mesopotamia.PNG</p> <p>http://www.prf.cuni.cz/intervalla/obrazky/rome14ad.jpg</p> <p>http://www.fp.tul.cz/kch/sedlbauer/sbornik99.htm</p> <p>http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mayamap.png</p>
<p>Autor lekce (realizátor učební jednotky), škola</p>	<p>Mgr. Jan Vrtiška</p> <p>ZŠ Vrané nad Vltavou</p> <p>U Školy 208, 252 46 Vrané nad Vltavou</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná sebereflexe učitele

(následuje po odučení učební jednotky)

<p>Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).</p>	<p>I když žáci neměli zkušenosti s metodou Literární kroužek, zvládli své role poměrně dobře (dokonce nenastaly žádné problémy při rozdělování rolí), podpořit jsem musel pouze žáky v roli vedoucí diskuse, aby více diskusi podněcovali a usměrňovali.</p>
<p>S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.</p>	<p>Bylo nutné podněcovat diskuse v rámci literárních kroužků, protože žáci neměli dosud s danou metodou žádné zkušenosti.</p> <p>Velkým problémem byly zeměpisné znalosti. Někteří žáci měli problém lokalizovat výskyt říše na mapě světa, přestože indicie byly jednoznačné – musel jsem jim pomáhat dalšími indiciemi.</p> <p>Další problémy byly technického typu – lepítka špatně držela na mapě světa a spadávala. Je třeba si je předem, vyzkoušet, případně mapu světa položit na zem.</p>
<p>Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).</p>	<p>Žádné zásadní změny bych asi nedělal, jen bych kladl velký důraz na vznik diskusního a komunikačního prostoru při Literárních kroužcích.</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Text

Když připluli první Polynésané na Rapa Nui (což je domorodý název pro Velikonoční ostrov), snad kolem 900 n. l. nebo i dříve, našli ostrov pokrytý subtropickým listnatým lesem a s nejbohatším hnízdištěm mořských ptáků v celém Pacifiku. Půda byla sopečného původu, tedy velmi úrodná, ale deště zde nebyly tak časté, jako na jiných polynéských ostrovech. Novým usedlíkům, kteří s sebou přivezli jen slepice (a chtě nechtě krysy jakožto černé pasažéry), se tu dařilo, a život byl celkem bezpracný. Jejich původní potrava pocházela hlavně ze zahrádek, ptactva (mořského i pozemního), krys, ryb a oblíbených delfínů, které bylo možno lovit s pomocí velkých kánoí na otevřeném moři.

Lesy byly plné vysokých palm, dosahujících výšky 18 m a téměř 2 m v průměru. Tyto palmy poskytovaly ideální kmeny na stavbu kánoí a později na transport soch, kromě jedlých ořechů a sladkého sirupu. Také stromové astry (*tree daisies*), moruše, stromy toromiro a *hauhau* (příbuzné lípě, ze kterých vyráběli silné provazy) a malé druhy palm rostly v hojnosti, tvoříce baldachýn nad keři, bylinami, kapradinami a jak populace na ostrově rostla, rozdělila se na 11 klanů. Podobně jako jinde v Polynésii, vedl každý klan náčelník, a každý klan měl po čase svou elitu včetně kněží a své ceremoniální centrum. Protože obživa byla snadná, zbývalo spoustu času na rituál a stavění platform ahu, sloužícím k pohřbům a uctívání předků. Na tyto platformy se pak začaly vztyčovat sochy moai. Sochy byly tesány v kráteru vyhaslé sopky Rano Raraku. Obsidiánové nástroje vystačily, ale práce šla pomalu. Hotová socha se pak musela odtáhnout k pobřeží na příslušnou platformu. Tento těžký úkol byl zvládnut pomocí velkých kmenů, sloužících jako válců a saní a také jako „jeřábů“ ke zdvižení soch na ahu.

Ježto vysoké palmy *Jubaea* byly používány také na stavbu kánoí, domků a rituálních center, všechny tyto stromy byly vykáceny nedlouho po roce 1400. Krysy se postaraly o to, aby zbylé ořechy nevyklíčily. Konec této palmy znamenal, že obyvatelé Velikonočního ostrova ztratili nejenom možnost lovit delfíny, ale také schopnost mořeplavby vůbec. Lidé Rapa Nui se sami úplně izolovali od ostatního světa.

Není úplně jasné, kolik lidí žilo na ostrově v době největšího rozmachu, kolem roku 1550, možná tak 12 000 (někteří archeologové tvrdí víc, jiní méně). Přestože ostrovní životní prostředí zřetelně trpělo, tesání, transportování a stavění soch pokračovalo zrychleným tempem, sochy byly větší a větší, až nakonec v lomu byly vyrobeny i některé sochy, které byly úplně nesmyslně rozměrné, bez jakékoliv šance na postavení. Řevnivost mezi klany zřejmě hrála velkou úlohu v tomto kulturně sebevražedném chování.

Víme ale bezpečně, že kolem roku 1600 se podařilo ostrovanům Rapa Nui zničit veškeré lesy ostrova. Kdysi tak úrodná půda se sesouvala a ztrácela se kvůli erozi. Nebylo z čeho stavět, na čem vařit. Studánky a potoky vyschly. Lidé vyhubili veškeré ostrovní ptáky, i hlemýždě. Bez papírových morušů nemohli už ani plést rybářské sítě.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Začali žít v jeskyních a kamenných chyškách, vyhrabaných do svahů. Pak přišel hladomor, válka všech proti všem, i kanibalismus. Sochy moai byly navždy opuštěny, mnohé ještě v kráteru či na cestě.

Velikonoční ostrov je malý, dá se obejít během jednoho dne. Ostrované viděli následky svého chování před sebou jako na dlani. Přesto však nebyli schopní zastavit svou ničivou činnost. Kamenní obři, symbolizující zkonzumování celého ostrova, byli pak zvandalizováni potomky těch, co je tak pracně vytvořili.

Když připluli k ostrovu Evropané, nenašli už žádnou prosperující společnost, ale jen trosky. Zbytky obyvatelstva dodatečně zdecimovaly otrokářské nájezdy a civilizační nemoci, které Evropané na ostrov přivezli (neštovice, tuberkulóza). V roce 1877 měl ostrov již jen 111 původních obyvatel.

(Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Velikono%C4%8Dn%C3%AD_ostrov)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

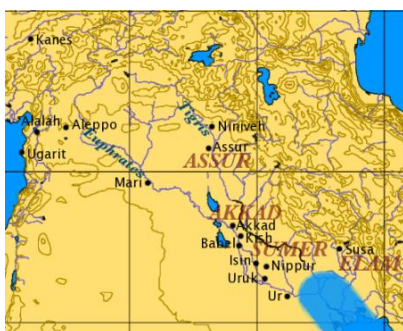

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příklady zaniklých civilizací

Sumerská říše je považována za jednu z nejstarších civilizací světa (3000 př. n. l.–2000 př. n. l.). Nacházela se v jižní části Mezopotámie v údolí řek Eufrat a Tigris.

Ukázalo se, že sami Sumerové zničili svoji zemi. Už na začátku 3. tisíciletí př. Kr. rozvinuli výkonné zemědělství, postupně budovali zavlažovací kanály, odlesňovali vysočinu. Zavlažovaná půda v nížinách se postupně zasolovala, klesala její úrodnost. Lidé vysoušeli močály a nivy aby získali novou půdu, tím ovšem narušili ještě více vodní cyklus. Voda z řek rozváděná do zavlažovacích systémů přinášela soli z narušených půd, odpařovala se, opouštěla krajinu a soli zůstávaly v půdě. Sumerská říše se rozpadla, má se za to, že politickému a vojenskému pádu předcházela degradace půd, zaviněná neuváženou lidskou činností.

Římská říše se nacházela kolem Středozemního moře a zasahovala až do střední a západní Evropy včetně dnešního Španělska, Portugalska, dále na sever Afriky a do Malé Asie.

Ve Středozemí rostly původně duby, buky, cedry, borovice. Člověk je vykácel na stavbu domů, lodí, chrámů, či aby získal půdu. Les se již neobnovil. Půda se spláchla dešti, vytvořily se holiny a delty řek. Člověk nejprve krajinu kolem Středozemního moře odlesnil a poté trvalý drn likvidoval pastvou přemnoženého skotu a koz. I to byla jedna z příčin pádu říše, která si o sobě myslela, že je věčná.

Zdroj: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Y7miQWvVOb8J:uprm.sweb.cz/kr_ajina_a.html+Euftrat+a+Tigris+zasolov%C3%A1n%C3%AD+p%C5%AFdy&cd=8&hl=cs&ct=clnk&I=cz&source

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Harappská říše se nacházela na horním toku řeky Indus v oblasti mezi dnešním Afghánistánem a Himalájemi.

Jednou z příčin pádu Harappské říše (2500–1500 let př. n. l.) – v oblasti kolem řeky Indus v dnešní Indii bylo i rozsáhlé odlesnění okolí města Harrapo. Dřevo bylo potřeba pro vypalování milionů cihel, které byly základem harappské kultury. Následkem odlesnění byla eroze a obnažení povrchu, spolu způsobené i nadměrným spásáním pastvin. Lokální klimatické změny snížily zemědělské výnosy, klesající ostatně s přibývajícím solí v půdě (opět nadměrné zavlažování). Nájedníci smetli již jen chátrající a oslabenou civilizaci.

Moghulská říše existovala na území dnešního indického státu Uttarpradéš na jihozápad od Nepálu.

Rozsáhlé ekologické problémy zažila kvůli nerozvážnému odlesňování také Indie v 17. století za vlády velkých Moghulů. Oblast bývalého sídelního města Fatehpur Sikri byla takto proměněna v poušť - dřevo bylo spotřebováno na stavbu domů, měst, na otop, půda byla vyčerpána náročným zemědělstvím.

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Uttar_Pradesh_in_India_%28disputed_hatched%29.svg

evropský
sociální
fond v ČR

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Říše Mayů se nacházela ve střední Americe v oblasti poloostrova Yucatan.

Zánik vyspělé Mayské říše je dosud nejasný. Existuje řada teorií a hypotéz. V posledních letech bylo nalezeno jasné potvrzení hypotézy o ekologické katastrofě, která vedla k zániku Mayské civilizace. Mayská civilizace zmizela náhle kolem přelomu tisíciletí, 500 let před příchodem Kryštofa Kolumba. Když Evropané dorazili, z celé "říše" zbyli kočovníci a malá izolovaná sídliště, neustále válčící mezi sebou. Vědci zjistili, že příčinou zániku říše nebyly jen nájezdy Tolteků a dalších kmenů, negativní rituály či ekonomické problémy, ale hlavně

vyčerpávání půdy, odlesňování a vypalování džungle. Velké množství dřeva bylo potřebné pro pálení vápna pro stavbu budov. V důsledku odlesňování se změnila struktura půdy, což vyvolalo sucho, což dramaticky snížilo výnosy mayské monokultury – kukuřice. V poslední době došlo k objevům, které přispěly významnými argumenty k podpoře této hypotézy. Američtí biologové David Lenz a Brian Hokadey studoval 135 vzorků z dřevěných konstrukcí 6 chrámů a paláců ze starobylého města Tikal. Ukázalo se, že s každým rokem výstavby se používalo dřevo stále horší a horší kvality. A na úplném konci byl použit čerstvě pokácený ovocný strom sapodilla. Už to svědčí o ekologické katastrofě, která nakonec přivedla civilizaci k zániku.

Zdroj:

http://www.spirit.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=758:vdci-zjistili-pro-zmizela-civilizace-may-

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dokonči větu

a. Obyvatelům Velikonočního ostrova bych doporučil:

.....

.....

.....

.....

b. Příběh Velikonočního ostrova je podobný (mi připomíná):

.....

.....

.....

.....

c. Aby se nám nestalo něco podobného, měli bychom:

.....

.....

.....

.....

d. Když čtu příběh Velikonočního ostrova, napadají mě tyto další otázky:

.....

.....

.....

.....

